

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2025-1-13>

І. О. Зайцева, Т. М. Плохута, С. В. Міхно

Сумський державний університет, м. Суми, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1545-7690> – І. О. Зайцева

<https://orcid.org/0000-0002-8106-7367> – Т. М. Плохута

<https://orcid.org/0000-0002-8307-1028> – С. В. Міхно

i.zaitseva@el.sumdu.edu.ua

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. Основна мета дослідження – експериментальне обґрунтування педагогічних умов ефективного впровадження технологій дистанційного навчання для формування професійних компетентностей студентів філологічних спеціальностей. У процесі дослідження застосовано комплекс методів педагогічного експерименту (констатувальний, формувальний, контрольний етапи), діагностування рівнів сформованості професійних компетентностей, анкетування, порівняльного аналізу, а також евристичні методи навчання з використанням телекомунікаційних засобів. Експериментальна база – Сумський державний університет; дослідження охопило 157 студентів, які були розподілені на контрольну й експериментальну групи. У результаті дослідно-експериментальної роботи підтверджено ефективність впровадження евристично-модульної технології дистанційного навчання у формуванні професійних компетентностей студентів-філологів. Визначено три рівні сформованості компетентностей (початковий, евристичний, творчий), критерії та показники кожного рівня. У студентів експериментальних груп спостерігався вищий рівень мотивації, самостійності, здатності до критичного мислення, креативності й адекватної самооцінки. Статистичні дані підтвердили позитивну динаміку зростання професійних компетентностей порівняно з контрольними групами. Ефективне формування професійних компетентностей майбутніх учителів-філологів можливе за умов: професійної підготовки викладачів до використання евристичних дистанційних технологій; впровадження евристично-модульного підходу до організації навчального процесу; створення відповідної матеріально-технічної бази; забезпечення особистісно орієнтованої мотиваційної підтримки студентів. Дослідження підтверджує, що поєднання евристичного та дистанційного навчання значно підвищує якість професійної підготовки філологів.

Ключові слова: педагогічні умови, технології дистанційного навчання, професійні компетентності, формування, студенти-філологи, евристичне навчання.

І. О. Zaitseva, T. M. Plokhuta, S. V. Mikhno

Sumy State University, Sumy, Ukraine

EXPERIMENTAL STUDY OF PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE USE OF DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES IN THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF PHILOLOGY STUDENTS

Abstract. The primary goal of the study was to experimentally substantiate the pedagogical conditions for the effective implementation of distance learning technologies aimed at developing professional competencies in students majoring in philology. The research employed a comprehensive set of methods including pedagogical experiment stages (ascertaining, formative, and control), diagnostics of professional competence levels, questionnaires, comparative analysis, as well as heuristic teaching methods utilizing telecommunication tools. The experimental base was Sumy State University, and the study involved 157 students who were divided into control and experimental groups. The experimental study confirmed the effectiveness of implementing

a heuristic-modular distance learning technology in the development of professional competencies among philology students. Three levels of competence development were identified (initial, heuristic, creative), along with criteria and indicators for each level. Students in the experimental groups demonstrated a higher level of motivation, independence, critical thinking, creativity, and adequate self-assessment. Statistical data confirmed a positive dynamic in the development of professional competencies compared to the control groups. Effective development of professional competencies in future philology teachers is achievable under the following conditions: professional training of instructors in the use of heuristic distance learning technologies; implementation of a heuristic-modular approach to the organization of the educational process; creation of an appropriate material and technical base; and provision of student-centered motivational support. The study confirms that the combination of heuristic and distance learning significantly enhances the quality of professional training for philologists.

Key words: pedagogical conditions, distance learning technologies, professional competencies, development, philology students, heuristic learning.

Постановка проблеми у статті зосереджена на важливості формування професійних компетентностей студентів філологічних спеціальностей через використання технологій дистанційного навчання (далі – ДН), на необхідності створення педагогічних умов, які забезпечують успішний процес формування цих компетентностей у студентів. Основною метою експериментальної частини є перевірка обґрунтованих педагогічних умов для ефективного застосування дистанційного навчання у процесі підготовки майбутніх учителів-філологів. Експеримент орієнтований на досягнення цієї мети шляхом тестування педагогічних підходів, що охоплюють:

- педагогічну та методичну підготовленість викладачів до використання сучасних технологій ДН;

- застосування евристичних методів навчання в контексті дистанційної освіти;

- комплексну діагностику результатів навчання для оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей у студентів.

Сучасні концепції педагогічної науки, які акцентують увагу на особистості студента як центральній фігурі навчального процесу, підкреслюють значення творчого підходу до навчання і активне використання телекомунікаційних технологій для вирішення евристичних завдань. Окрім того, ці концепції визначають основні елементи дистанційного навчання, серед яких інтерактивна взаємодія між студентами та викладачами, застосування різноманітних форм самостійної роботи студентів і впровадження евристичних методів для розвитку їхнього критичного мислення, творчих здібностей і професійних умінь. Отже, проблема полягає в тому, як ефективно використовувати технології дистанційного навчання для формування необхідних професійних компетентностей у студентів-філологів, забезпечувати педагогічні умови для успішної реалізації цього процесу.

Аналіз актуальних досліджень. Виходячи з новітніх концепцій педагогічної науки, що став-

лять у центр навчального процесу особистість студента, навчання якого являє собою творчий процес, спираючись на педагогічні підходи до комп'ютеризації навчального процесу (Є. Машбиц, І. Підласий, Н. Побережна); концептуальні положення про дистанційне навчання та його дидактичні можливості (Д. Кіган, О. Купенко, В. Кухаренко, О. Рибалко, М. Сімонсон, В. Жулкевська); способи евристичного навчання з використанням телекомунікаційних засобів (А. Король); педагогічні положення про формування професійних і професійно-творчих умінь у фаховій підготовці (Л. Король, О. Кривонос, М. Лазарєв), сформульовано наукове припущення для експериментальної роботи, яке полягало в тому, що використання сучасних технологій дистанційного навчання в освітній системі університету забезпечує успішне формування основних професійних компетентностей майбутніх учителів-філологів, якщо створити для цього необхідні педагогічні умови, а саме: а) забезпечити педагогічну й методичну готовність викладачів університету до застосування комп'ютерних і евристичних технологій ДН для формування професійних компетентностей студентів філологічних спеціальностей; б) застосувати форми й методи евристичного навчання в межах вибраної системи дистанційного навчання; в) здійснити комплексну діагностику перебігу та результатів формування в дистанційному навчанні професійних компетентностей студентів-філологів.

Отже, належна підготовленість викладачів, організація та діагностика пізнавально-творчої діяльності студентів, що навчаються дистанційно, можуть забезпечити оптимальний (тобто достатній або високий) рівень сформованості професійних компетентностей, якщо навчання буде побудовано як завершений процес, відповідно з науково обґрунтованою його структурою (мотивація, подання нового матеріалу, забезпечення розуміння, закріплення, узагальнення, використання набутих знань і вмінь у пошукових і творчих

самостійних роботах, здійснення об'єктивного контролю навчальних досягнень); якщо реалізуються різні види самостійної роботи студентів (з погляду рівнів пізнавальної активності): репродуктивна, пошукова, конструктивна, креативна; якщо евристичність навчання підтримується телекомунікаційними засобами, що розширюють інформаційне поле й педагогічні можливості під часи розв'язання евристичних завдань – пошукових, конструктивних, креативних; якщо забезпечується інтерактивне співробітництво студентів і викладачів у дистанційному навчальному просторі, особливо на етапі розв'язання евристичних завдань; якщо для вимірювання і оцінювання динаміки навчальних результатів формування основних освітніх компетентностей застосовується оперативна діагностика з допоміжними функціями комп'ютера, що формує адекватну самооцінку й зумовлює суттєву стимуляцію пізнавальної діяльності.

Мета статті – дослідження ефективності застосування технологій дистанційного навчання для формування професійних компетентностей студентів філологічних спеціальностей, а також визначення педагогічних умов, що сприяють успішному розвитку цих компетентностей через евристичні методи навчання з використанням телекомунікаційних засобів. У рамках експериментального дослідження акцентується увага на необхідності педагогічної та методичної підготовленості викладачів, інтерактивному співробітництві студентів і викладачів, а також комплексній діагностиці результатів навчання для забезпечення високого рівня професійної підготовки майбутніх учителів-філологів.

Виклад основного матеріалу. Основна мета проведення експерименту – перевірити на практиці педагогічні умови щодо впровадження технологій дистанційного навчання для ефективного розвитку професійних компетентностей студентів філологічних спеціальностей. Відповідно до сучасних педагогічних концепцій, які фокусуються на особистості студента та розглядають навчання як творчий процес, а також з урахуванням педагогічних підходів до комп'ютеризації навчання (Є. Машбиц, І. Підласий, Н. Побережна), теоретичних засад дистанційного навчання та його дидактичних можливостей (Д. Кіган, О. Купенко, В. Кухаренко, О. Рибалко, М. Сімонсон, В. Жулкевська), евристичних методів навчання з використанням телекомунікаційних технологій (А. Король), було сформульовано наукове припущення для експериментальної роботи: використання сучасних технологій дистанційного навчання в університетській освітній

системі сприяє успішному розвитку основних професійних компетентностей майбутніх учителів-філологів у разі створення відповідних педагогічних умов. Ці умови охоплюють: а) підготовку викладачів до використання комп'ютерних і евристичних технологій дистанційного навчання для формування професійних компетентностей студентів-філологів; б) упровадження методів і форм евристичного навчання в межах вибраної системи дистанційного навчання; в) проведення комплексної діагностики процесу та результатів формування професійних компетентностей студентів-філологів у дистанційному навчанні.

Отже, важливими факторами є підготовленість викладачів, організація та оцінювання пізнавально-творчої діяльності студентів, що навчаються дистанційно. Це дозволить досягти оптимального рівня сформованості професійних компетентностей, якщо навчальний процес буде побудований як цілісна система (мотивація, подання нового матеріалу, забезпечення розуміння, закріплення, узагальнення, використання знань у самостійних пошукових і творчих роботах, об'єктивний контроль досягнень). Окрім того, успіх буде забезпечено реалізацією різних форм самостійної роботи студентів (репродуктивної, пошукової, конструктивної, креативної), підтримкою евристичності навчання за допомогою телекомунікаційних засобів, що розширюють інформаційне поле та педагогічні можливості під час розв'язання евристичних завдань, а також інтерактивним співробітництвом між студентами і викладачами в дистанційному навчальному просторі, зокрема у вирішенні евристичних завдань. Важливим складником є використання оперативної діагностики з підтримкою комп'ютерних засобів для вимірювання і оцінювання навчальних результатів, що сприяє формуванню адекватної самооцінки та стимулює пізнавальну активність студентів.

Реалізація мети дослідження пов'язана з розв'язанням конкретних завдань на кожному етапі експериментальної роботи.

Експериментальна робота містила такі складники:

1. Підготовчий етап: розроблення плану, змісту й методів експериментальної роботи.

2. Констатувальний етап: вивчення сучасних можливостей і відбір технологій дистанційного навчання як засобів формування освітніх компетентностей майбутніх учителів; аналіз підготовки студентів до самостійного, послідовного виконання всіх етапів роботи дистанційного курсу; виявлення особистісно орієнтованих методів і форм для формування професійних компетент-

ностей студентів-філологів із застосуванням технологій евристичного навчання; визначення критеріїв сформованості основних професійних компетентностей студентів філологічних спеціальностей.

3. Формувальний етап, що передбачав застосування зазначених вище педагогічних умов ефективною організації ДН з використанням евристичних технологій під час реалізації основних компонентів процесу компетентно орієнтованого навчання: а) освоєння студентами нових теоретичних знань; б) виконання практичних завдань пізнавально-творчого характеру; в) використання діагностичного інструментарію для виявлення якості навчальної евристичної діяльності та сформованих у межах дистанційного навчання освітніх компетентностей майбутніх учителів.

4. Контрольний етап: діагностика й оцінювання отриманих результатів; аналіз і апробація результатів експериментальної роботи; підготовка за результатами дослідження наукових статей, навчальних і методичних рекомендацій.

Дослідно-експериментальна робота була проведена протягом трьох років на базі Сумського державного університету (факультет іноземної філології та соціальних комунікацій). До експерименту було залучено 157 студентів, із яких було створено експериментальну (далі – ЕГ) (77 осіб) і контрольну (далі – КГ) (80 осіб) групи.

Експериментальна частина дослідження була підпорядкована перевірці зазначених педагогічних умов, які б забезпечили успішне формування професійних компетентностей студентів філологічних спеціальностей у дистанційному навчанні.

В експериментальній і контрольній групах порівнювався рівень сформованості визначених професійних компетентностей студентів в основному у процесі розв’язання педагогічних завдань професійного спрямування. Були застосовані зрозумілі для студентів критерії кожного рівня сформованості відповідних професійних компетентностей переважно творчого характеру. У визначенні критеріїв і рівнів сформованості професійних компетентностей студентів нами були використані результати досліджень О. Кривонос, О. Лазаревої, присвячені формуванню різних ключових компетентностей – прогностичних, проектних, операційних, конструктивних, діагностичних тощо. Критерії та показники рівнів готовності студентів до професійної діяльності використані на основі досліджень М. Лісового, Н. Бібік та інших.

Наприклад, С. Вітвицька пропонує свої характеристики професійної готовності студентів, виокремлює змістовий, операційно-організаційний

і емоційно-мотиваційний компоненти фахової підготовки студентів, характеристика яких покладена в основу визначення рівнів їхніх навчальних досягнень (перший – початковий, другий – середній, третій – достатній, четвертий – високий) [1].

Після проведення аналізу різних підходів до визначення рівнів сформованості умінь ми дійшли висновку про доцільність виділення трьох рівнів сформованості професійних компетентностей студентів філологічного профілю. Діагностика встановлювала пошуково-виконавчий (початковий), евристичний (достатній) і творчий (високий) рівні [12]. Початковий рівень свідчить про ознайомлювальний характер діяльності студента, який відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів і фрагментів; мотиви професійної діяльності ще не сформовані. Достатній рівень свідчить про конструктивний характер діяльності студента: він володіє навчальним матеріалом, уміє зіставляти й узагальнювати, робити власні висновки, виявляє пізнавальний інтерес до фахової навчальної дисципліни. Мотивація позитивна, студент виконує завдання, творчо розв’язує педагогічні проблеми, виявляє здатність до адекватної самооцінки власних дій. Високий рівень сформованості професійних компетентностей свідчить про творчий характер діяльності студента. Для практичної діяльності на цьому рівні характерні високий рівень самостійності, безпомилкове виконання дій, здатність до перенесення вмінь на інші види діяльності. У студента спостерігається стійка позитивна мотивація до процесу опанування професійних умінь. Яскраво виражена здатність до адекватної самооцінки. Студент має ґрунтовні знання із предмета, володіє методами дослідження, здійснює наукову роботу під керівництвом викладача; також володіє гностичними, організаційними й комунікативними вміннями, здатен ефективно їх застосовувати в різних ситуаціях професійного спілкування.

За допомогою вищезазначених критеріїв ми оцінювали сформованість професійних компетентностей студентів-філологів. За допомогою дистанційних ІКТ студентам у чітко погоджений час одночасно й послідовно надсилались педагогічні завдання різної спрямованості – предметно-методичні, інформаційно-комунікативні, діагностико-прогностичні, конструктивно-творчі. Протягом академічної пари вони, за допомогою методів і механізмів евристичної діяльності, мали їх вирішити, оформити письмово й надіслати викладачеві. Так досягали відносно високого ступеня самостійності завдяки миттєвому онлайн-зв’язку, коли кожне виконане завдання студенти одразу ж надсилали на поштову елек-

тронну адресу викладачеві, де вони в запрограмованому автоматичному режимі склалися в іменні папки, недосяжні для інших, окрім викладача. Критеріями в роботі викладача для вимірювання і оцінювання відповідних компетентностей студентів були визначені: 1) для діагностико-прогностичних компетентностей – короткий критичний аналіз, діагностика й оцінювання вирішення навчального завдання, адекватна самооцінка сформованих умінь, наявність критичних поглядів і самостійних висновків; 2) для предметно-методичних – уміння самостійного осмислення і знаходження способів вирішення професійного творчого завдання; 3) для конструктивно-творчих компетентностей – формування мети, завдань, складання власного плану й етапів (стадій) розв’язання творчого професійного завдання; 4) для інформаційно-комунікативних компетентностей – здатність студента показати способи співпраці з учнями, з іншими студентами

та викладачем для успішного розв’язання професійно-творчого завдання.

Характеристика рівнів, показників і критеріїв сформованості професійних компетентностей студентів філологічних спеціальностей дистанційної форми навчання узагальнена в таблиці 1.

На прикладі розроблених і впроваджених у навчально-виховний процес дистанційних курсів з англійської та німецької мов перевірено ефективність розробленої дидактичної технології дистанційного навчання для студентів філологічного профілю.

У дослідженні експериментальна група вивчала спецкурс з іноземної мови за авторською педагогічною технологією дистанційного навчання. Викладач аналізував результати самостійної роботи студентів, отримані через інформаційну мережу, ставив і відповідав на запитання аудиторії з використанням електронної пошти й інформаційно-комунікаційних програм електро-

Таблиця 1

Рівні, показники та критерії сформованості професійних компетентностей студентів філологічних спеціальностей у процесі фахової підготовки

№	Критерії сформованості професійно-творчих умінь студентів	До яких компетентностей належать	Початковий рівень (пошуково-виконавчий)	Достатній рівень (евристичний)	Високий рівень (творчий)
1.	Критичний аналіз і оцінювання розв’язання професійного навчального завдання. Самооцінка сформованих професійних умінь, наявність самостійних висновків.	Діагностико-прогностична	Неаргументований аналіз завдання. Незначне володіння діагностичними прийомами й операціями.	Спроба самостійного аналізу та виявлення проблем завдання. Самостійне володіння більшістю діагностичних операцій.	Уміння самостійно аналізувати ситуацію. Наявність ефективного володіння всіма діагностичними операціями.
2.	Самостійне осмислення теоретичних і практичних складників професійного творчого завдання.	Предметно-методична	Спроба самостійного осмислення завдання.	Самостійне пояснення майже всіх цілей і способів розв’язання професійного завдання.	Повне розуміння і аргументоване пояснення всіх цілей і способів розв’язання завдання.
3.	Складання власного плану розв’язання творчого професійного завдання.	Конструктивно-творча	Наявні тільки деякі елементи самостійно сформованого плану.	Наявний власний план розв’язання завдання.	Наявні власні аргументовані думки студента щодо розв’язання завдання.
4.	Здатність співпрацювати з іншими студентами та викладачем під час розв’язання професійно-творчого завдання.	Інформаційно-комунікативна	Не досить розвинена здібність вести продуктивний діалог.	Студент володіє вмінням вести діалог, але не досить розвинене вміння переконувати.	Яскраво виражена здібність вести продуктивний діалог, студент демонструє вміння переконувати у власних міркуваннях.

них підручників. Після завершення теоретичних курсів передбачалося спілкування зі студентами та розв'язання проблемних педагогічних завдань в онлайн-режимі.

Контрольна група студентів-заочників працювала в умовах регулярних безпосередніх зустрічей викладача та студентів, передбачених стандартними навчальними планами. Після проведених лекцій і практичних занять студентам-заочникам були видані завдання з основними питаннями для обговорення і практичного виконання, список літератури. Протягом семестру студенти самостійно опрацьовували навчальні завдання, знайомилися з додатковою літературою в бібліотеках. У сесійний період брали участь у запланованих консультаціях, складали заліки й екзамени.

Під час проведення формувального експерименту навчальна робота експериментальної та контрольної груп різнилась використанням педагогічних технологій. У контрольній групі провідними засобами були друковані посібники, в експериментальній, окрім друкованих посібників, використані різноманітні комп'ютерні засоби навчання (електронні посібники, текстові матеріали, тестові оболонки, тренажери, електронна пошта).

На заключному етапі дослідження був проведений контрольний експеримент. Здійснено кількісний і якісний аналіз динаміки рівнів сформованості професійних компетентностей студентів експериментальної та контрольної груп, які оцінювались балами в діапазоні від 1 до 100 за кожен показник окремо. Максимальна кількість балів, якою вимірювались перший і другий критерії, дорівнювала 28, а третій – 24, сума показників критеріїв дорівнювала 80 балам (100%). Це дало підстави виокремити три рівні сформованості професійних компетентностей: початковий (до 20 балів), достатній (41–60 балів) і високий (61–80 балів).

Висновки. Дослідження, що стосується ефективності використання технологій дистанційного навчання для формування професійних компетентностей студентів філологічних спеціальностей, дозволяє зробити кілька важливих висновків: 1) впровадження дистанційних курсів з іноземних мов сприяло покращенню рівня сформованості професійних компетентностей у студентів. Використання комп'ютерних засобів навчання, як-от електронні підручники, тестові оболонки та тренажери, надало можливість інтегрувати теоретичні знання із практичними навичками та вдосконалити їх через інтерфейси дистанційного навчання; 2) різниця між експериментальною та контрольною групами стала очевидною на етапах формувального та контрольного експериментів.

Студенти експериментальної групи, які працювали з електронними засобами навчання, показали більш високий рівень професійної підготовки порівняно зі студентами контрольної групи, які здебільшого використовували традиційні друковані посібники; 3) за результатами контрольного експерименту було виявлено суттєве покращення у сформованості професійних компетентностей у студентів експериментальної групи. Оцінювання рівня сформованості компетентностей показало, що більшість студентів експериментальної групи досягли середнього та високого рівнів (41–80 балів), тоді як студенти контрольної групи здебільшого зупинилися на початковому та достатньому рівнях.

Для визначення рівня сформованості професійних компетентностей були розроблені чіткі критерії оцінки, які дозволяли об'єктивно оцінювати знання та вміння студентів. Розподіл оцінок на три рівні – початковий, достатній і високий – давав змогу точніше оцінити результати навчання та зафіксувати досягнення студентів в освітньому процесі. Оскільки дослідження показало високу ефективність дистанційного навчання у процесі формування професійних компетентностей, варто розглянути можливість подальшого впровадження інноваційних технологій у навчальний процес філологічних спеціальностей. Упровадження електронних ресурсів та інтерактивних засобів у навчальний процес може значно підвищити якість освіти та рівень підготовки студентів.

Отже, результати дослідження свідчать про те, що сучасні педагогічні технології дистанційного навчання є ефективним інструментом для підвищення професійних компетентностей студентів філологічних спеціальностей.

Список літератури:

1. Вітвицька В. Основи педагогіки вищої школи : методичний посібник для студентів магістратури. Київ, 2003. 316 с.
2. Жевакіна Н. Педагогічні умови організації дистанційного навчання студентів гуманітарних спеціальностей у педагогічному університеті : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2009. 22 с.
3. Жулкевська В. Організаційно-педагогічні засади дистанційного навчання банківських працівників : монографія. Київ, 2007. 254 с.
4. Зайцева І., Плохута Т., Усенко Н. Особливості формування професійно-творчих умінь студентів у змішаному навчанні. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. С. 286–292.
5. Зайцева І., Усенко Н., Плохута Т. Реалізація структурних компонентів самостійної роботи студентів в евристичному навчанні. *Інноваційна педагогіка*. 2021. С. 148–152.

6. Зайцева І., Плохута Т. Навчання іноземних мов: евристичні технології у дистанційній освіті. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2019. VII (61). Iss. 210. С. 86–88.

7. Зайцева І. Формування професійних компетентностей майбутніх учителів філологічних спеціальностей в умовах дистанційного навчання : дис....канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2016. 220 с.

8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : монографія. Київ : К. І. С., 2004. 112 с.

9. Король Л. Розвиток педагогічної майстерності як складової професійної підготовки майбутнього вчителя в Полтавському педагогічному інституті (1970–1990 рр. XX ст.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Харків, 2007. 21 с.

10. Кривонос О. Професійно-творчі вміння педагога і шляхи їх формування : монографія. Суми : Сумський держ. пед. ун-т ім. А.С.Макаренка, 2010. 163 с.

11. Кухаренко В., Сиротенко Н., Савченко М. Вчимося дистанційно: Основи професійної підготовки державних службовців. Київ : Міленіум, 2004. С. 78–83.

12. Лазарева О. Організація творчих самостійних робіт старшокласників у модульному навчанні : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Харків, 2003. 191 с.

References:

1. Vitvytska, V. (2003). *Osnovy pedahohiky vyshchoji shkoly: metod. posib. dlya studentiv magistratury* [Fundamentals of Higher Education Pedagogy: Methodical manual for master's students]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 316 p. [in Ukrainian].

2. Zhevakina, N. (2009). *Pedahohichni umovy orhanizatsii dystantsijnoho navchannya studentiv humanitarnykh spetsialnostey u pedahohichnomu universyteti: avtoref. dys. ... kand. pед. nauk* [Pedagogical conditions for organizing distance learning for students of humanities specialties at a pedagogical university]: abstract of the dissertation for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.04. Luhansk, 22 p. [in Ukrainian].

3. Zhulkevskaya, V. (2007). *Orhanizatsiino-pedahohichni zasady dystantsijnoho navchannya bankivskikh pratsivnykiv: monohrafiya* [Organizational and pedagogical principles of distance learning for banking employees: monograph]. Kyiv, 254 p. [in Ukrainian].

4. Zaitseva, I., Plokhuta, T., Usenko, N. (2021). *Osoblyvosti formuvannya profesijno-tvorchykh umin studentiv u zmishanomu navchanni* [Peculiarities of developing students' professional and creative skills in blended learning]. *Aktualni pytannya humanitarnykh nauk – Current Issues in the Humanities*, 286–292 [in Ukrainian].

5. Zaitseva, I., Usenko, N., Plokhuta, T. (2021). *Realizatsiya strukturnykh komponentiv samostijnoi roboty studentiv v evrystychnomu navchanni* [Implementation of structural components of students' independent work in heuristic learning]. *Innovatsijna pedehohika – Innovative Pedagogy*, 148–152 [in Ukrainian].

6. Zaitseva, I., Plokhuta, T. (2019) *Navchannya inozemnykh mov: evrystychni tekhnolohii u dystantsijnii osviti* [Foreign Language Learning: Heuristic Technologies in Distance Education]. *Science and Education a New Dimension. Philology*. VII (61), Iss. 210, 86–88 [in English].

7. Zaitseva, I. (2016). *Formuvannya profesijnykh kompetentnostej majbutnikh uchyteliv filolohichnykh soetsialnostej v umovakh dystantsijnoho navchannya: dys. ... kand. pед. nauk* [Formation of Professional Competencies of Future Teachers of Philological Specialties in the Context of Distance Learning]: dissertation candidate of pedagogical sciences: 13.00.04. Kharkiv, 220 p. [in Ukrainian].

8. *Kompetentnistyj pidhid u suchasnij osviti: svitovuj dosvid ta ukrainski perspektivy: monohrafiya* (2004) [The Competency-Based Approach in Modern Education: Global Experience and Ukrainian Perspectives: monograph]. Kyiv: K. I. C., 112 p. [in Ukrainian].

9. Korol, L. (2007). *Rozvytok pedahohichnoi majsternosti yak skladovoi profesijnoi pidhotovky majbutnoho vchytelya v Poltavskomu pedahohichnomu instytuti (1970–1990 rr. XX st.): aftoref. dys. ... kand. pед. nauk* [Development of Pedagogical Mastery as a Component of the Professional Training of Future Teachers at the Poltava Pedagogical Institute (1970–1990s, 20th Century)]: abstract of the dissertation for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.01. Kharkiv, 21 p. [in Ukrainian].

10. Kryvonos, O. (2010) *Profesijno-tvorchi vmynnya pedahoha I shlyakhy jikh formuvannya: monohrafiya* [Professional and Creative Skills of the Teacher and Ways of Their Formation: monograph]. Sumy: Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, 163 p. [in Ukrainian].

11. Kukharenko, V., Syrotenko, N., Savchenko, M. (2004). *Vchymosya dystantsijno: Osnovy profesijnii psdhotovky derzhavnykh sluzhbovtiv* [Learning Remotely: Fundamentals of Professional Training for Government Employee]. Kyiv: Milenium, 78–83 [in Ukrainian].

12. Lazareva, O. (2003) *Orhanizatsia tvorchykh samostijnykh robit starshoklassnykiv u modulnomu navchanni: dys. ... kand. pед. nauk* [Organization of Creative Independent Work of High School Students in Modular Learning]: dissertation candidate of pedagogical sciences: 13.00.09. Kharkiv, 191 p. [in Ukrainian].

© І. О. Зайцева, Т. М. Плохута, С. В. Міхно, 2025

Науково-методична стаття

Надійшла до редакції 09.05.2025

Прийнято до публікації 04.06.2025